

Közösségi tanulás és társadalmi innováció

Márkus Edina PhD (markus.edina@arts.unideb.hu)

Debreceni Egyetem
Bölcsészettudományi Kar
Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet

Célok

1. Bemutatni kutatócsoportunk vizsgálatainak módszertani hátterét.
2. Ismertetni egy a felnőttkori tanulás és a közösségi tanulás terén megjelenő kezdeményezéseket elemző kvalitatív vizsgálat eredményeit.

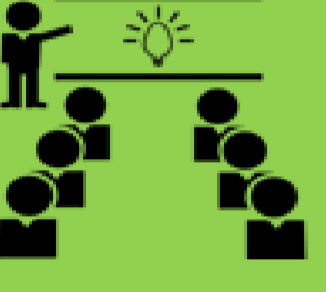

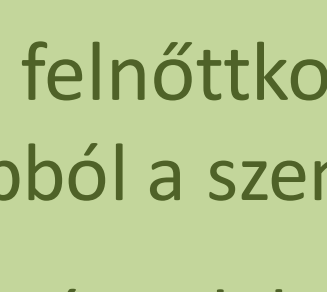
A kutatócsoport tagjai azt vizsgálják, hogyan jelenik meg valamilyen közösségi alapú, együttműködésen alapuló újdonság, társadalmi újítás, milyen feltételek szükségesek ehhez.

A fő kérdés, hogy milyen kezdeményezések vannak, amelyek egy helyi kihívásra, problémára reagálva újításként megjelennek.

Olyan közösségi kezdeményezéseket vizsgálnak, amelyek valamilyen helyi problémára kínálnak megoldást, új társadalmi magatartásokat alakítanak ki.

Társadalmi újítás alatt Bradford (2004) és Kozma (2017) megközelítéséhez hasonlóan olyan új társadalmi tevékenységet értünk, amely egy probléma megoldását célozza, miközben új társadalmi magatartásokat, attitűdöket alakít ki.

A helyi adottságoknak megfelelően, más-más tanulási tevékenységi területen vizsgálódnak a kutatócsoportunk tagjai.

	✓ A formális terep. Akár a közoktatás, akár a felsőoktatás.
	✓ A nem formális tanulási színterek. Különböző jellegű felnőttképzési tevékenységek, pl. szakképzettséget nyújtó vagy általános célú képzések. Ezek akár munkahelyen, felnőttképzési intézményekben, de kulturális intézményekben is lehetnek.
	✓ A kulturális tanulás, szélesen értelmezve, beleértve a zene, a média, a sport területét.
	✓ A közösségi tanulás, a civil szervezetek és hálózataik, partnerségek, intézményi-civil együttműködések stb.
	✓ Vagy akár a tanulás szektorközi együttműködései révén különböző szervezetek hálózatai.

A felnőttkori tanulás és a közösségi tanulás terén megjelenő kezdeményezéseket elemző kvalitatív vizsgálatunk során 12 esetet vizsgáltunk abból a szempontból, hogy

- társadalmi innováció mely fenti értelmezése hangsúlyos;
- kikhez köthető a tevékenységek, kiket szolgálnak, tehát kik az érdekeltek;
- melyek a tevékenységek céljai, területi hatókörök;
- milyen feltételek (humán, technikai, pénzügyi) szükségesek a tevékenységekhez;
- milyen eredményei vannak;
- mennyire fenntartható;
- milyen tanulságokkal szolgálhatnak mások számára, mennyiben adaptálható?

•Nem formális és informális tanulási területen

- Kézműves vállalkozás
- Enviroeducation
- Felnőtté képzés avagy egy felelős generáció
- Közösségi animátorképzés a Bodrogközben

•Közösségi tanulási területen

- Erdei kincsek feldolgozása
- Gyógynövény gyűjtés és –feldolgozás, mint hátrányos helyzetű fiatalok kapaszkodója
- Közösségi tanulás, önkéntesség fiataloknak
- Templommentés és közösségi tanulás

•Kulturális területen

- A Freedom Közösségi Ház indulása
- Sufni - Kreatív turkáló és művészeti óvóhely
- Tanulás a festés által
- Tanulás és közösség a zene által

A vizsgált esetek egy része a Kozma (2019) féle **társadalmi innovációs csoportosítást** alapul véve a *problémamegoldó folyamatként való innovációnak* tekinthető.

Pl. Kézműves vállalkozás, Erdei kincsek feldolgozása, Gyógynövény gyűjtés és –feldolgozás, mint hátrányos helyzetű fiatalok kapaszkodója, Templommentés és közösségi tanulás

Egy másik része az innovációt, *mint közösségi tanulási folyamatot* megjelenítő csoportba sorolható.

Pl. A Freedom Közösségi Ház indulása, Sufni - Kreatív turkáló és művészeti óvóhely, Tanulás a festés által, Tanulás és közösség a zene által

Két nagy irány figyelhető meg az esetek célcsoportját vizsgálva,

- egy része az eseteknek kifejezetten a fiatalokra irányul, a készségeiket fejleszti (önállóság, önkéntesség), szemléletüket próbálja formálni (környezettudatosság), vagy hasznos közösségi időtöltést próbál nyújtani, és a település fiataljaiból összetartó közösséget kíván építeni.

- A másik nagy célcsoport pedig nem életkor alapján határozható meg, hanem az adott településeken élőknek az a köre, amely már munkaképes, részükre olyan tevékenységeket próbál megtanítani az adott kezdeményezés, ami hozzájárulhat valamiféle módon bevételszerző tevékenységhez vagy a meglévő munka továbbfejlesztéséhez.

A **fenntarthatóságot** vizsgálva a 12 esetet tekintve megállapítható, hogy legtöbb esetben felmerül, hogy a helyi, hálózatok, emberi tényező kiemelten fontos. Általában megállapítható a közösségi alapú kezdeményezések kapcsán, hogy a humán oldal meghatározó a létrehozás, a megvalósítás és a fenntartás szempontjából is. Mégis elmondható, hogy olyan településeken, közösségekben, ahol hasonló probléma felmerül, az eseteket megismerve, lehetséges változási folyamatokat elindítani és hasonló akciót megvalósítani, tehát modellértékűé válhat a kezdeményezés.

Szinte minden esetről megjelenik az **egymástól tanulás, tudásátadás** is a tevékenységben, kötetlenebb, nem formális, informális keretekben.

Kvalitatív módszerek:

- terepkutatás, félig strukturált interjúk készítése

Kvale (2005) metaforájával élve utazóként fedezzük fel a jelenségeket, megfigyelünk, beszélgetünk, kérdezzük, értelmezünk, és ezek alapján adatokat generálunk, az általunk hallottakból egy történet formálódik.

- történetmesélés módszere

„Az élet nem az, amit az ember átélt, hanem az, amire visszaemlékszik, és ahogy visszaemlékszik rá, miközben el akarja mesélni.” (Gabriel García Márquez)

Kialakítottunk egységes szempontokat, amelyek mentén elemeztük az eseteket.

Milyen területen hat fejlesztésként az adott innováció, hogyan járul hozzá egy településrész, település vagy egy közösség fejlesztéséhez.

Megjelenik-e benne az egymástól tanulás, tudásátadás.

Megjelenik-e benne valami közösségi alapú, együttműködésen alapuló újdonság, társadalmi újítás.

Kozma (2019) A társadalmi innováció értelmezései című munkájában a társadalmi innováció négy megközelítését mutatja be.

A társadalmi innovációt,

- **mint problémamegoldó folyamatot;**
- **mint közösségi tanulási folyamatot;**
- **mint a közösség stabilizáló és progresszív erőinek együttműködését,**
- **valamint mint innovációk láncolatát, amelyekben a “helyi hősök” vállalnak vezető szerepet.**

Hivatkozott források:

- Bradford, Neil (2004): Creative Cities: Structured policy dialogue background. Ottawa, Canadian Policy Research Networks
- Kozma Tamás (2016): A tanulás térformáló ereje. Educatio 2. szám 161-169.
- Kozma Tamás (2019): A társadalmi innováció értelmezései. Kultúra és Közösség 1. sz. 5-11.
- Kvale, Steinar (2005): Az interjú. Budapest, József Attila Műhely Kiadó